

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 14.

V Ljubljani, v soboto 4. aprila 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrletja 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravnistvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravnistvo sta v Ljubljani Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Nacijonalizem in Slovenci.

V nobeni državi se toliko ne piše in govori o narodnosti kakor ravno v Avstriji. Vsak politik govori o narodnosti, o narodnih pravicah itd. A čudno je, da vzlic temu, ko se o tem toliko piše, se ni še prišlo na jasno s pojmom nacijonalizma in o pravicah, katere naj ima posamezni narod. To pa vsled tega, ker je pojmovanje o narodnosti izkvarjeno po raznih drugih uplivih in stremljenjih. Eni, beati possidentes, smatrajo narodno vprašanje za „Machtfrage“, in hočejo svoje nazore olupšavati z raznimi zgodovinskimi in kulturnimi predpraviciami in so si ustvarili nekak materijalistički nacijonalizem. Zatirani v narodnih pravicah se sklicujejo na natorno pravo narodnosti, tretji so zopet kosmopoliti itd.

Pred nekaj leti je bil objavljen pariški žid Maks Nordau v svetovnem dunajskem židovskem listu feljton, kjer je napravil nekak svetovni pregled o narodnostnem gibanju. Prišel je v svojem materijalističkem naziranju do zaključka, da belo človeško pleme, zlasti Angleži in Nemci podjarmijo vse narode sveta in da bodo gospodovali nad njimi. Ti podjarmljeni narodi bodo opravljali poljska in druga težka dela.

Podobne nazore razvijajo tudi sedanji nemški nacijonalisti, ko pišejo o svojem narodu, da je bil od nekedaj „Edelvolk“, „Herrenvolk“ in slično.

To so nazori, katere je v svoji materijalistički filozofiji razvijal tudi Nietzsche o nadčloveku. Čisto, golo načelo o pravici močnejšega je to, nacijonalizem brutalitete prav po načelu: moč je nad pravico.

Temu živalsko nizkemu načelu stoji načelo, ki utemeljuje nazore o narodu ter njegovih pravicah na natorni in npravni podlagi.

Te nazore o narodu in narodnosti je nam krasno razvil dr. Krek v svojem „Socijalizmu“ na strani 129 in sledečih.

Povzemimo iz te knjige glavne točke glede narodnosti.

1. Narod je družaben organizem, razvil se je iz družine. Glavni kriterij naroda je skupni izvor in skupni jezik.

2. Ljubezen do lastnega naroda, jezika in domovine ni samo nekakšno natorno nagnenje, marveč je naravna dolžnost. Človek prejema najprej po rodbini vzgojo, omiko in neko socialno stališče. Rodbina pa nima tega, kar daje otrokom, sama iz sebe, marveč večinoma od celega naroda, ali še od širše družbe. Zato mora biti človek narodu hvaležen in s hvaležnostjo se morata družiti ljubezen in spoštovanje. Ljubezen, spoštovanje in hvaležnost do domovine, do rodne jezika, do domačih navad in socialnih ustanov, do svoje političke skupine, so vzvišene npravne kreposti.

3. Narodni organizem je vmesen natoren člen med rodbino in človeštvom. Niti rodbina, niti narod ni sam svoj smoter. S tem, da izpopolnjujeta sama sebe, s tem, da delujeta v svoj napredek, izpopolnjujeta človeštvo.

Z vsoto odločnostjo zametavamo narodno brezbriznost, razdirajoče kozmopolitstvo. Ali ravno tako zavračamo vsako trditev, ki hoče narodnost ločiti od človeštva in njegovih smotrov.

V zavisnosti od rodbine in človeštva je narodov vzvišeni pomen in sijajno veličje. V soglasju s človeško natoro, po določilih npravnega zakona mora s svojim lastnim popolnjevanjem težiti po izpopolnjevanju in napredku vesoljnega človeštva.

4. Narodno pravo je del osebnega in rodbinskega prava. Žaljenje narodnih pravic je žaljenje rodbinskih pravic in razdiranje rodbinske samostojnosti. Narodno pravo je za vse enako

Dovolj je! Kdor hoče nazore duhovitega pisatelja obširneje poznati, ta beri njegovo knjigo.

Ponovimo glavne točke iz predidotelega. Nazori o narodnosti izvirajo iz dveh virov. Oni ki stoje na materijalističkem stališču, se oklepajo v narodnostnem vprašanju in v narodnostnih bojih načela, da je moč pravica. Njihov filozof

je Nietzsche, ki hoče ustvariti nekako pleme nadljudi (Uebermensch) s tem, da fizično in duševno višji zatre šibkega. On zameta kar naravnost moralo krščanstva o natorni pravici do obstanka in življenja tudi šibkega. To se mu zdi kvarno za napredek človeštva.

To je strašno brutalno načelo in vendar se od gospodujočih narodov žalibog tako često uporablja. Seveda se pri tem ne sklicujejo na Nietzscheja, ampak skrivajo svoje brutalnosti za figova peresa raznih drugih izgovorov, o čemur bomo konkretno pozneje govorili.

Drugi nazor o narodnosti in narodnih pravicah pa temelji na krščanski morali.

Vsak človek ima pravico do življenja in do razvoja. Iz rodbine se razvije pleme, narod, in tudi narod kot del človeštva ima pravico do samolastnega razvoja v okviru človeštva. Nobena svetna oblast nima pravice prikrajševati ga.

Ta načela glede narodnostnih pravic so bila pred dobrim polstoletjem še prevladajoča.

Izobraženi duhovi so se navduševali za človeške in narodne pravice. Lenau je pel mehke pesmi o preganjani poljski in l. 1848. je večina Nemcev, ki se pa dandanes tako materijalističko nacijonalni priznavali enake pravice vsem Avstrijskim narodom.

Dandanes se pri močnih, svojo moč izrabljujočih narodih, le redki, ki bi dvigali svoj glas v obrambo prikrajšanih narodov. V postavodajavnih zastopih so večinoma le oni zaničevani „klerikalci“, ki vzlic vsemu pritisku takozvanega javnega mnenja dajejo duška in izraza za narodno ravnopravnost.

V nemški državi so edini nemški katoličani v „centrumu“, ki se upajo povedati vladi, da dela krivico Poljakom, in v avstrijskem parlamentu so izmed vseh Nemcev edini poslanci nemške katoliške ljudske stranke, ki niso sovražni ravnopravnosti slovanskih narodov. — Nemški protestantizem in nemški nacijonalizem

Stari zvonar.

Pomladna idila. Ruski spisal Vl. Korolenko, po izvirniku F. S. Pavletov.

Mračilo se je.

Malo selo v gozdnem zatišju ob bregu rečice se je topilo v tem osobitem somraku. Nad selom je plula pomladna, zvezdnata noč. Tanke meglice so se dvigale iz zemlje, zgoščevale gozdne sence in zapirale odprti prostor rečice s srebrastim, lazurnim bleskom . . . Vse je tiho, zamišljeno, težko . . .

Tiho dremlje selo.

Temni obrisi siromašnih kočic se komaj razločujejo; tuintam plapolajo luči; poredkoma zaškripljejo vrata, zalaja čuječi pes in zopet umolkne. V temni masi tiho šušetečega gozda se vidijo postave popotnikov, prijezdi jezdec, zaropče kmečki voz. Prebivavci osamljenega gozdnega selišča se zbirajo v svoji cerkvi, da proslave velikonoč.

Cerkvica stoji na holmcu, prav v sredini vasice. Njena okna se žare vsled obilnih lučic. Vrh starega, temnega, visokega zvonika tone v nebesni modrini.

Trhle stopnice so zaškripale . . . Stari zvonar Mihejič je šel v zvonik. Po malem času

se je v prostranstvu zasvetila nova zvezda, ki je zletela v ozračje — zvonarjeva svetilka.

* * *

Teško je starčku plezati po strmih stopnjicah. Stare noge ga nočejo več ubogati. Življenje ga je zelo oslabilo. Oči mu zro motno, slabo . . . Čas je, čas, starčku iti v pokoj — a Bog ne pošlje smrti. Pokopal je sinove, pokopal vnuke; spremil je stare, spremil mlade — a on sam še živi. Trdo je življenje! . . . Mnogokrat je že pozdravil praznik; pozabil je že število, kolikrat je že pričakoval na tem samotnem zvoniku določenega časa. In danes ga je spet pripeljal Bog semkaj . . .

Starček je stopil k lini in se naslonil nanjo. Le težko je zazrl spodaj, okoli cerkve, gomile vaškega pokopališča. Zdelo se je, kakor bi branili stari križi z razstrtimi rokami te gomile. Tuintam so se sklanjale nad njimi gole breze . . . In od njih je zavel proti staremu Mihejiču aromatičen duh mladih poganjkov, otožen mir večnega sna . . .

Kaj bo ž njim čez leto dni? Bo li prišel še semkaj pod bronasti zvon in vzbudil z odmevajočim udarcem napol čuječo, sanjajočo noč, ali bo že ležal — — — daleč tam na temnem

oglu pokopališča, pod križem? Bog vé . . . On je pripravljen. A za sedaj ga je Bog še privel semkaj pozdravit praznik. „Slava Gospodu!“ so šepetala starčkova usta obično formulo, pogledal je kvišku proti nebesu, ki je žarel o milijonih lučic, ter se prekrizal . . .

* * *

„Mihejič — oj Mihejič“ ga je poklical od spodaj tresoč glas starca. Stari cerkovnik je gledal gori proti linam in postavil roko nad oči, ki so se vsled napornega gledanja napolnile s solzami. A vendar Mihejiča ni zazrl.

„Kaj ti je? Saj sem tu!“ mu je odvrnil zvonar ter se nekoliko sklonil z zvonika. „Ali me vidiš?“

„Ne! — Kaj meni, je li čas zvoniti?“

Oba sta pogledala na zvezde. Tisoči božjih lučic so gledali nanje iz višin. Goreči „voz“ se je bil že visoko dvignil . . . Mihejič je premišljal. „Ni še. Potrpi nekoliko . . . Dobro vem.“

* * *

On je vedel. Ni potreboval ure. Božje zvezdice so mu pokazale, kedaj je čas . . . Zemlja in nebo.

Beli, tihi v modrino ploveči oblaki, temni, mamljivo šepetajoči gozd in pluskanje, v mraku

pa plava v struji netolerance, zatiranja, skratka: v struji Nitzsche-jeve nacionalne teorije.

In tako smo Slovani in z nami tudi mnogi drugi narodi obsojeni, da svoje narodne pravice branimo na podlagi natornega in nrvnega prava. Ko bijemo ta neenaki boj pravice proti brutaliteti, ko branimo načelo enake pravice za vse in načelo človekoljubja proti strašnemu načelu: moč gre pred pravico, omagujemo večkrat. Ali krepila in navdušenja dobivamo in črpamo iz večnih nauk, o enakosti in enakopravnosti vseh ljudij in narodov.

Krščanstvo je utemeljil sam Bog in v znamenju tega blagovestja bomo tudi dosegli narodne in človeške pravice.

Slovanski rod pa bode postavil oltarje bratoljubja in enakosti.

P. Hartman in oratorij „Sv. Frančišek“.

(K izvajanju oratorija dne 22. in 23. aprila v stolni cerkvi v Ljubljani.)

V novejšem času sta se prikazali dve svetli zvezdi na glasbenem polju: Perosi in P. Hartman, ki se odlikujeta z izbornimi skladbami, zlasti z oratoriji. Prvi je zložil že več oratorijev in jih vodil po raznih mestih Evrope. Posebno se odlikuje njegov „Natale“, ki se je proizvajal l. 1901. v Vidmu. Drugi potuje sedaj po prestolnih mestih in vodi svoja dva oratorija „Sveti Peter“ in „Sveti Frančišek“. Dne 22. in 23. aprila bode vodil tudi v Ljubljani „Sv. Frančiška“, „Glasbena Matica“, naše dično glasbeno društvo pa prevzame produkcijo. Pelo bode do 160 pevcev in pevk, orkester bode štel 60—70 mož. Stirje solisti pridejo iz umetniških krogov, torej smemo pričakovati izrednega vžitka.

P. Hartman je frančiškanski duhovnik, organist v sloveči baziliki Aracoeli v Rimu in vodja konservatorija „S. Chiara“ v Rimu. Rodil se je l. 1863. v Salurnu na Tirolskem, vežbal se v glasbi v Bolcanu, Solnogradu, Inomostu, služboval po svojem posvečenju nekaj let na Tirolskem, potem pa bil sloveč organist v Jeruzalemu. Od ondot je prišel v Rim, kjer biva še dandanes. Veliko pozornost je vzbudil, ko se je izvajal njegov prvi oratorij „Sv. Peter“ v cerkvi sv. Karola v Rimu. Oratorij se je moral ponavljati petkrat in sama kraljica Margerita je počastila produkcijo in čestitala umetniku. L. 1901 je bil P. Hartman povabljen v Petrograd, kjer je vodil oratorij „Sv. Frančišek“. Carski dvor sam je bil navzoč in vsa inteligenca petrograjska, ki je Hartmana sprejela z veliko ljubeznivostjo in ga odlikovala na razne načine. Lani se je isti oratorij izvajal na Dunaju v pričo cesarja, kateremu je posvečen. Tudi na Dunaju se je zanimala zanj zlasti katoliška aristokracija in svečeništvo. Cesar je P. Hartmanu podelil zlato kolajno in

papež Leon XIII. zlati križ „pro ecclesia et pontifice“. Hartman je nastopil dalje v Bolcanu, v Genfu, v Monakovem, v Neapolu, zopet letos v Rimu in predno pride k nam, gre na povabilo bavarske princezinje Ludovik-Ferdinandove zopet v Monakovo dirigovat „Sv. Petra“. Zložil je tudi drugih skladb veliko obilico in ker je še mlad, upati je, da podari glasbenikom še marsikatero delo.

„Sv. Frančišek“ je razdeljen v tri dele. Prvi del obravnava spreobrnjenje sv. Frančiška, in ustanovitev treh redov; prične se z ouerturo, ki jo izvaja orkester, potem moški zbor opeva Frančiškovo nevesto — evangeljsko uboštvo, poedine kitice pa krasno vežejo godala in pihala v kvartetu. Zbor klarisaric je ženski zbor istega motiva. Konča se prvi del s himno, ki preide v veličastvo in bliščečo fugo. Solisti vežejo zборе, pripovedujejo zgodovinska dejstva in ohranijo kronologijo. Drugi del je idila na gori Alverni, kamor je rad zahajal sv. Frančišek in kjer je prejel Jezusove rane. V tem delu ima glavno vlogo orkester, ki slika naravo na gori Alverni, potem pripovedovalka (sopran) in Frančišek s krasno arijo (junaški tenor).

Tretji del opisuje smrt Frančiškovo. Glasba postaja žalostna, Frančišek govori le v kratkih stavkih, veli sobratom, da zapoje priljubljeno mu „solčno pesem“ in pesem o sestri smrti in umrje. Duša hiti k Bogu in harpa znači ta vzlet v kvišku dvigajočih se akordih. Zbor blagruje Frančiška z nežno pesmijo „O sanctissima anima“, in sv. Trojica vabi sv. Frančiška naj ostane vekomaj pri nji: „Mane nobiscum in aeternum!“

P. Hartman ni glasbenik v smislu modernih skladateljev, ki nam dostikrat podajajo skladbe, katerih nihče ne razume, ki imajo bliščečo vnanjost, krasno instrumentacijo, srce pa ostaja — prazno. „Sv. Frančišek“ nima te vnaujosti, tudi bi mu ne pristala dobro; pač pa je tukaj za srce, za dobro, pobožno srce, mnogo duševnega užitka. Hartman noče sloveti, marveč boljšati, njegovo delovanje je nekako glasbeno-misijsko, on nas hoče za nekoliko časa prestaviti v one ascetične sfere, kjer ima zemlja stik z nebesi. Iz tega stališča se mora presojevati njegov oratorij, ki gotovo bolje uspeva v cerkvi, kjer človeka vse spominja neba nego v koncertni dvorani.

„Glasbena Matica“ je prevzela jako veliko nalogo in bo imela ogromne stroške. Zategadelj je dolžnost vseh prijateljev glasbe, da jo podpirajo v tej zadači: da prvič vsi pridejo polnoštevilno in da razvijejo veliko agitacijo in privedo seboj člene glasbenih in drugih društev. Produkcija se bo ponavljala vsaj enkrat, torej se lahko porazdele. Vstopnice se dobivajo v trgovini gosp. J. Lozarja na Mestnem trgu v Ljubljani po 10 K, 8 K, 6 K, 5 K, 4 K, 3 K, 2 K in 1 K. Naročajo se tudi lahko pismeno.

Poročila iz mest in trgov.

Kranj. Napako je tedaj napravila narodno napredna stranka, ko se je zvezala z Nemci, napako, ki je veliko osodepolnejša nego zločin, pravi „Gorenjec“ in napaka je, če hoče vodstvo stranke napade na to zvezo ignorirati ali bagatelizirati. Pri prodaji slovenske zemlje ne prenesemo nobene neodločnosti in nobene nejasnosti pri nas v Kranju, in zato še celo „Gorenjec“ zahteva od svojih zaupnikov tanke vesti in v kočljivih vprašanjih — kakor je n. pr. prodaja Tržiča Nemcem — previdnosti. Če se bodo gg. Pirc, Sajovic, Rakovec in drugi zaupniki one ožehtane stranke po naukih modrega dohtarja, ki govori iz njihovega glasila, ravnali, je pa seveda dvomljivo, ker je tudi po drugi strani treba previdnosti, da se kdo dr. Tavčarju ne zameri. In tako je prišel Ciril Pirc v škripec. Po eni strani je v klubu, ki nosi vsak dan velik lepak na hrbtu z napisom: „Glejte ga izdajalca, za nemške glasove je prodal slovensko zemljo“, po drugi strani bi se pa rad čednega delal narodnjakom v Loki in Kranju ter jih farbal, da je proti zvezi z Nemci. Boji se kandidature dekana Koblarja, ki se še nikdar ni vezal z Nemci, ampak je z vsemi silami tako nam škodljivo in sramotno zvezo vedno pobijal. Oba sta prizadeta, Pirc in Ferjančič, oba se treseta pred lastnimi volilci, obema doni na zaprašeno narodno vest glas: Res tua agitur! Kranj, ponosno-narodni Kranj, je tako odločno obsodil ljubljansko mešetarijo za slovensko zemljo, da bi jo potepeno morala pobrati iz Kranja tudi dr. Ferjančič in dr. Tavčar, ako bi hotela zagovarjati Schwegelnovo pismo. Še Gorenjska ni propala, dok mi živimo!

Iz Idrije, 29. marca. Mnogo veselosti in dovtipnih opazk je vzbudil občni zbor našega dramatičnega društva, ali da določneje povemo, občni zbor sam na sebi ne, pač pa poročilo o njem v „Laibacher Zeitung-i“. Ljubljanski uradni listi si da poročati, da so v odboru velikaši prve vrste. Seve profesorju na naši realki morajo ob strani stati veljavne osebe. Predsednik je v dopisu počaščen kot c. kr. oficijal, tedaj državni uradnik X. činovnega razreda, a mi ga poznamo tu le kot pisarja pri rudniku „Bergdirektions-schreiber“, drugi je označen kot asistent, zopet c. kr. uradnik v XI. razredu, a mi zopet vemo, da on malo za pero prime, vidimo ga bolj pisma raznašati. Pač čuden asistent to! — Tretji ima res hišo, a v dopisu nosi naslov „Grossgrundbesitzer“. K sreči ni še pristavljeno, da se njegove obširno in prostrano zemljišče — kate-rega nima — nahaja celo v deželni deski.

Kako po ceni, kaj ne, so častni naslovi in kako potrpežljiv je papir! Dopisnik biva še le poldrugo leto v Idriji in gotovo natanko pozna vse razmere svojih kolegov pri dramatičnem društvu. A mislil si je: malo „farbee“ ne škodi! Naši naprednjaki kar največ mogoče blatijo

nevidne rečice — vse to mu je znano, vse to domače . . . Ni zaman preživel tu vse svoje življenje . . .

Davno minulo se je oživljalo pred njim . . . Spomni se, kako je šel prvič z očetom na ta zvonik . . . Gospod Bog, kako dolgo je že temu in — kako kratko! . . . Vidi se kot plavolasega dečka; oči mu žare, veterček — a ne ta, ki dviga cestni prah s svojimi mamečimi, tihimi krili — se igra z njegovimi laski . . . Spodaj, daleč, daleč, hodijo tako majhni ljudje, vaške kočice so tako male, gozd se je oddaljil in okrogla poljana, na katerej stoji vasica, se vidi tako gromadna, tako brezmejno velika.

„Saj je tako blizu!“ šepče smehljaje sivi starček in pokaže na neveliko poljano.

Tako je tudi življenje . . . V mladosti mu ni ne konca ne kraja . . . Vidi je pred seboj kakor na dlani, od rojstva do te gomile, ki si jo je odločil na oglu pokopališča . . . Kaj hoče — slava Gospodu! — Čas je počitka. Težka je pot, pogosto je šel po nji — a siva zemlja mu bode mati . . . Skoro, o skoro . . .

* * *

Toda čas je. Mihejič se je ozrl še enkrat na zvezde, dvignil se, odkril glavo, prekrižal se

in prijel za vrv . . . Čez trenutek se je treslo ozračje od krepkega udarca . . . Za njim drugi, tretji, četrti . . . drug za drugim se razlivajo zategnjeni, valoviti, zveneči in pojoči glasovi v sanjajočo, dremajočo, predpraznično noč . . .

* * *

Zvon je utihnil. V cerkvi se je pričela služba božja. Prejšnja leta je šel Mihejič vedno po stopnjicah v cerkev ter se postavil na ogel ob vratih, da bi molil in poslušal petje. A sedaj je ostal na svojej višini. Truden je bil in pri tem je čutil nekako betežnost. Spustil se je na klop in poslušaje zamirajoče glasove brona se je zamislil.

O čem? On sam bi težko odgovoril na to vprašanje . . . Njegova svetilka je komaj vidno razsvetljevala prostor. Tiho zveneči zvonovi so se izgubljali v somraku; od spodaj, iz cerkve so prihajali od časa do časa slabotni glasovi petja. Nočni veter se je zigraval z vrvmi, ki so privezane na železne ročaje.

Starček je sklonil sivo glavo na prsa. Zmešane, neredne slike so se vrstile pred očmi: „Triglasno pojo“ — je pomislil in videl se je sredi cerkve. Na koru je pelo desetero otročjih glasov; stari duhovnik, ranjki oče Naum, je začel

peti s tresočim glasom; sto kmečkih se je uklonilo kakor zrelo klasje v vetru, in spet se dvignilo . . . Kmetje so se prekriževali . . . Sami znani obrazi, a vsi že mrtvi . . . Tam je strogi obraz očetov, tam se prekrižava in vzdihuje brat njegov in tam stoji sam v vrsti z očetom, krepak, cvetoč, zdrav, poln skrivnih želj do sreče in življenjske radosti . . . Kje so, kje te nadeje? Starčkove misli so vsplapolale, kakor zažari ugasujoč plamen z jako, silno svetlobo in so obsvetile najtajneje kotičke prežitega življenja . . . Neizmeren trud, gorje, skrbi . . . Kje je, kje ta sreča? Težka, huda usoda mu je začrtala gube po mladem licu, skrvila krepki hrbet, naučila ga vzdihovat kakor starejšega brata . . .

No, in tam na levi sredi kmečkih ženâ stoji s sklonjeno glavo njegova „mladenka“. Bila je dobra žena, Bog ji daj dobro! Tudi ona je imela dovolj skrbi . . .

Sila in skrb za vsakdanji kruhek in trdo gorje sta izsušila lepo žensko: oči so ji otemnele in izraz vednega, topega strahu pred nenadnimi udarci življenja je zamenjalo samosvest in ponos krasne mladenke . . . da, kje je njena sreča? . . . En sam sin je njima ostal, radost in ponos obeh, a še tega je končala ljudska laž . . .

klerikalce, si izmišljujejo najgrše laži čez nje, da bi jih uničili, zakaj bi liberalen dopisnik po istem receptu ne povzdignil svoje napredne korifeje, naj vendar svet izve in se čudi, kako izvanredno inteligenco premore Idrija. Ako moji somišljeniki sedaj niso še to, za kar jih jaz opišem, pa lahko postanejo. Saj je znan Napoleonov rek, da vsaki njegov vojak-prostak nosi v svoji tornistri patent za generala. No, vojakov-prostakov je Napoleon premagal na milijone, a bili so med njimi pač bele vrane oni, ki so res dospeli do generalske časti. S tem seve tudi mi ne rečemo, da bi katerikrat res ne postala omenjena pisarja c. kr. uradnika, in oni hišnik odbornik ne celo veleposestnik, samo to za gotovo vemo, da bode še obilo Idrije izteklo proti Tominskem, predno se to zgodi.

Res malo „farbce“ ne škodi in višji naslov ko kateremu privoščiš, tem bolj se čuti počeščenega. A tu je dopisnik v svoji gorečnosti vzel toliko barve, da je dotičnim kar presedala. Drugod naj bi že brali kaj takega in si svoje mislili, da bi se le po domačem mestu kaj takega ne zvedelo. A tu se je vsaki norčeval in smejal takemu bahanju, celo uradniki so po strani gledali svoje nove kolege. Zato so sklicali izvanredno sejo, v kateri so protestirali proti takemu pisarenju in poročevalcu je zato poslal drugi dopis — popravek v uradni list.

Sedaj je bilo na vse strani vstreženo. Novemu odboru, ki je bil zopet rehabilitiran, vladnemu dnevniku, ki je zopet lahko zamašil prazno kolono, bravcem, ki so nekaj novega čitali, poročevalcu, ki je radi tega nekaj več zaslužil, saj plačuje nemški dnevnik po 6 vin. vrstico, samo davkoplačevalcem ne. Oni morajo take prismodarije uradnega lista na davkih plačevati in davkov imamo že tako preveč, takih pa dvakrat preveč.

Domače novice.

„Vrhbosna“ ponatiskuje naš članek „Portae inferi non praevalent“ pod naslovom „Uspjesi kranjskih liberalaca“ in pristavlja: Ovaki i nalik glasovi dopiru nam iz Kranjske u zadnje doba. Čini se, da se več utišava ona borba na život i smrt, što se vodila kroz više godina medju liberalnom in slovenskom katoličkom pučkom strankom. Utišava se ta borba brez kakvih medusobnih kompromisa. Pobjedonosno izlazi iz boja katolički narod slovenski, a bezvjerski liberalizam sav pokunjen uzmiče. Istina, „liberalizma“ ne će nikada posvema nestati, pa će tako i braća Slovenci imati čast, da medju njimi i dalje još živi liberalna tobože „stranka“. Razlog je posve jednostavan. „Slovenec“ je jednoc izinio na javu ovaj dijalog dvojice liberalaca: „Čuješ, brate, rdjavo je s nami u zadnje vrijeme! Prošasti izbori pokazaše, da će skoro nestati naše stranke“. — „Istina“, njemu će prijatelj, „baš nas ne čeka

sjajna budućnost, ali nas ipak ne će nestati. Tā znaš, Bogu hvala, da je čovječja narav uvijek više sklona na zlo nego li na dobro“. I obadvojica ti se zadovoljno nasmijaše. — Eto razloga! No katolički Slovenci ne će se nikada plašiti ovake stranke. Mi im samo čestitamo na njihovoj uztrajnosti, odvažnosti i liepih uspjesih, kojimi se mogu doista ponositi“.

Štajerske Slovence je napravil za aprila „Narod“ dne 1. aprila. Ponatisnil je nek konfuzni članek iz „Domovine“ in pridejal besede, da ta članek priča, kak preobrat je nastal na Štajerskem. Očividno je to „Narod“ zapisal pod vtiskom prvega aprila, ker pretežna večina štajerskih Slovencev je pač toliko politično zrela, da ne bode sedla na tako prozorno neumni maneuver, katerega si je privoščil člankar „Domovine“ in kateri se je zdel „Narodu“ zanj tako „važen“, da ga je ponatisnil kot uvodni članek dne 1. aprila! To ob enem priča, kako se „Narod“ krčevito oprime vsake stvari in če je še tako neumna, samo, da bi mogel osamljeno svoje stališče nekoliko pritrčiti pred ne ravno preveč duševno razboritimi svojimi pristaši.

Dr. Šusteršič se je podal za nekaj dni s svojim starejšim sinom, kateri je obolel; v Dalmacijo.

Strahovita blamaža. Ko je bil „Narod“ zaplenjen zaradi podlistka „Žrtev razmer“, tedaj je apeliral na pravičnost in nepristranost ljubljanskih sodnikov želeč, da bi bil oproščen. Toda bil je — obsojen. Potem se je zaletel na višje sodišče v Gradcu. Toda tudi to je konfiskacijo potrdilo. Tako se je torej „Narod“ dvakrat blamiral ter spoznal, da vsi juristi vendar nimajo takih pojmov o svinjariji, kakor jih ima na pol — jurist Malovrh!

Vse vere so dobre — tako pravijo liberalci. „Narod“ je dal svojim vernim tale nauk: „Najzabitejši hribovec že uvideva, da je vera v Boga bistvo vseh religij in da je vse eno, v katerih oblikah se Boga časti.“ Z drugimi besedami se to pravi, da je vse eno, če je človek Turek ali kristjan. Za „Narodovce“ je to vseeno. Ne vemo, h kateremu veroizpovedanju bi radi pristopili naši liberalci, to pa vemo, da bodo med vsemi verniki naši liberalci najslabši.

Iz gorenjske doline se nam piše: Razburjenost, ki se je polastila našega ljudstva zaradi izdajstva na Jesenicah in v Tržiču, se še ni polegla. Če vprašaš liberalca, zmaje z glavo in ne ve odgovora. Obsoja v srcu to izdajstvo ter se ne ve pomagati. Res je pa tudi, da naši domači politični boji kaj jednacega ne poznajo. Ko bi bila sedaj kaka volitev, bi se liberalci niti na dan ne upali, tako jih je sram. Skrbeli bomo, da se zanese do zadnje gorske slovenske kočje glas o liberalnem izdajstvu. Prav ima „Gorenjec“, ko daje nauke liberalnim generalom v Ljubljani. Če ima dr. Ferjančič kaj časti v sebi, naj odloži svoj mandat, pa naj se da še en-

krat voliti. Zato mu moramo vedno klicati: Doli z mandatom! Pa je res ta zadeva nekaj groznega. Baron Schwegel dela konsekvantno na to, da se naša dolina ponemčuje. Zadnje občinske volitve so bile dalekosežnega pomena. Če se sedaj še ni posrečilo Nemcem dobiti občinsko upravo v svoje roke, nikar se ne motimo, da se to ne more zgoditi v bodoče. Od gotove strani se dela na to, da bi se sodnija in davkarija preselili iz Kranjske Gore na Jesenice. Baron Schwegel bo poskrbel, da bo vlada nastavila uradnike nemškega duha, ti bodo Nemce volili, in potem je prvi razred na Jesenicah za večno izgubljen. Zato moramo biti iz narodnih ozirov proti temu. Jesenice se morajo obdržati slovenske, dokler bo mogoče. Da je pa liberalna stranka prva zasadila lopato, da bi zagrebla slovensko občino, to je škandal, zaradi katerega ne zasluži družega, kakor uničenje.

Sestanek slovenskih krščansko-mislečih časnikarjev se bo vršil dne 22. aprila t. l.

Dva nova zdravnik v Ljubljani. S 1. t. m. sta pričela ordinirati v Ljubljani gosp. dr. Franc Dolšak na Starem trgu hišna št. 1 in g. dr. Ivan Zajec na sv. Petra cesti št. 101.

„Ljudskih iger“ 2. in 3. snopič sta popolnoma pošla in ž njim „slovenska krščansko-socijalna zveza“ ne more več postreči. Pač pa se še dobivata 1. in 4. snopič.

Ciril-Methodove biškote zahtevajte slovenski rodoljubi v vsaki prodajalni in pekarni. Ti biškoti so najboljši. Naročila sprejema družbin založnik S. H. Škerl, Sv. Ivan pri Trstu.

Ustavljena preiskava. Kakor poroča „Narod“, se je ustavila preiskava proti urarju Mat. Ažmanu iz Tržiča, ki je bil v preiskovalnem zaporu, ker je bil obdolžen goljufije. G. Ažman je bil izpuščen iz preiskovalnega zavora, ker je sodišče prišlo do prepričanja, da ni kriv v ovadbi navedenega delikta.

Drobne novice. Nad 15.000 laških delavcev je prišlo letos samo že preko Pontebe in Beljaka iz blažene Italije v Avstrijo. — Mlekarna v Črnem vrhu, katero sta ustanovila liberalni župan Janez Lampe in liberalni Janez Vidmar, gre isto pot, katero želi „Slov. Narod“ vsem klerikalnim konsumom. Izgube ima čez 8000 kron, kar bo natančneje dokazala revizija. — Župnija Krško ob Savi je podeljena č. gosp. Ivanu Renier, tamošnjemu župnemu upravitelju. — Poročila se je gospodična Ana Pour, učiteljica v pok. z gosp. Franc Suhadolcem, uradnikom orientalske železnice. — Eskadra avstrijske vojne mornarice je odpotovala iz Pulja in poseti poleg grških tudi nekatere turške luke. — Nevarno ranil je v Trstu dninar Rihard Savoldi svojo bivšo zaročenko Ivano Partenio, ko se je vračala vesela v družbi svoje tete in drugih ljudi iz kavarne domov. — V soboto zjutraj je mestna policija v gostilni Jozefe Dolinšek na Mesarski cesti št. 2 aretirala bivšega Kunstelnovega vajuca Franciška Zupana iz Rudnika

Tudi on je tam, bogati lakomnik, zemlje se dotika s pokloni, pogosto jo poljublja, prekrižuje se, pada na kolena in vzdihuje, da bi osušil krvave solze sirot . . .

Srce vzkipeva in vzplameneva staremu Mihejiču . . .

Vse to je prešlo, vse je tam, daleč od zadaj. A ves njegov svet (vsemir) je ta temna višina, kjer šepete veter in se zigrava z vrvmi zvonov . . . Bog vas sodi, Bog sodi! — govori stari in sklanja sivo glavo in tiho lijejo solze po njegovih razoranih licih . . .

* * *

„Mihejič! oj Mihejič! Kaj si zaspal?“ kriče od spodaj.

„Kdo kliče?“ vpraša stari in bistro skoči na noge. Moj Bog! kaj sem res zaspal? Še nikoli se mi ni zgodila taka sramota!

In s krepko roko je prijel Mihejič za vrvi. Spodaj se giblje množica kmetov kakor mravljišče; zastave se vijejo v ozračju, svetlikajo se pozlačeni križi. Obšli so s križem cerkev in do Mihejiča se dviga radostni, veseli spev: „Kristus je vstal od mrtvih“.

In ta veseli spev se odmeva v duši starčkov . . . In dozdeva se mu kakor bi voščene

sveče močneje zaplamtele, množica silneje zavalovala. Zastave so vsplapolale, in veter, ki je zopet zavel, je vsprejel valovite zvokove zvonov in jih z urnimi peruti dvigal kviško in odmev se je zlival z gromkim, harmoničnim zvonjenjem.

* * *

Stari Mihejič ni še nikoli tako krasno zvonil. Zdelo se je, kakor bi prešlo starčkov srce v bronasti zvon. A zvonovi so peli, trepetali, smejali se in jokali, šepetali dolgo, čudno vrsto, in dvigali se kviško prav do zvezdnatega neba. Tudi zvezde so se lesketale močneje, se razgorevale, a zvoki so se znova razlivali, dvigali in zopet padali k zemlji, oznanujoč ljubezen in mir . . .

Gromko, oblastno, mogočno buči nizki bas. Zemlja in nebo odmevata v njegovem petju: „Kristus je vstal!“

In dva tenora, tresoča se vsled enakomernih udarcev železnega žvenklja, pojeta radostno veselo: „Kristus je vstal!“

A ona drobna diskatka hitita udarjat, da bi ne zaostala, vpletata svoje otročje, drobne glaske med mogočne, krepke glasove in kličeta veselo, radostno: „Kristus je vstal!“

In staro srce je pozabilo na skrbi in muke polno življenje. Stari zvonar je pozabil, da ga je pripeljalo življenje v to tesno višino, da je sam na svetu kakor trhli parobek, ki so ga čas in nezgode ukončale . . . On je poslušal te pevajoče in jokajoče glasove, ki so plavali k zvezdnatemu nebu in zopet padali na bedno zemljo. In zdelo se mu je, kakor bi ga obdajali sinovi in vnuki, in on poslušal njihove glasove, glasove velikih in malih, ki se zlivajo v en sam zbor in mu pojo o sreči, radosti, česar on ni videl, ne okusil v svojem življenju . . . In stari zvonar vleče vrvi, solze mu teko po licu in vztrepetava mu s. ce v iluziji sreče . . .

* * *

Spodaj pa so stali ljudje in govorili drug drugemu, da tako čudno ni stari Mihejič nikoli zvonil . . .

Nenadoma je zabobnel veliki zvon in — utihnil . . . Prestrašeno so skončali mali, drobni glaski z rezkno disonanco, kekor da bi poslušali nenavadno dolgo brenčečo noto, ki še vedno odmeva, spleta, joče in polagoma zamre v ozračju.

Nemo se je zgrudil stari zvonar na klopico in dve poslednji solzi so se tiho pocedile po bledem licu . . .

„Konec!“ Stari zvonar je odzvonil . . .

št. 40, zaradi hudodelstva uboja. Ubil je na cesti na Laverco Antona Kočmurja, hlapca pri Mariji Kramar, gostilničarki na Dolenjski cesti št. 5. — Ta mesec bo osemletnica, odkar je zadela Ljubljano potresna katastrofa. Nad 160 od tal do strehe novih, nad 60 pa prenovljenih hiš s cerkvami in gospodarskimi poslopji se je v tej dobi postavilo.

Odpor po okolici Celja proti krutim žaljenjem slovenskega imena od strani Nemcev postaja čim intenzivnejši. V petek 27. marca je bil že osmi volivni shod v celjski okoliški občini. Med zborovavci je bilo tudi takih, katere je bilo prvokrat videti v slovenski družbi. Vsi so se zavzemali soglasno in burnim navdušenjem in s toliko odločnostjo, da je le škoda, da niso bili Nemci navzoči in da niso čuli, kaj jih čaka! Celjski rodoljubi pa imajo zavest pošteno storjene rodoljubne dolžnosti.

Okolu sveta.

Demonstracije v Zagrebu. V petek je prišlo v Zagrebu do velikih demonstracij. Začeli so visokošolci, katerim se je hitro pridružilo mnogo drugih ljudi. Najprej so demonstrirali pred novim poslopljem finančne direkcije kličoč. Dol z Madjarsko! Smrt Madjarom! Take demonstracije so bile tudi pred državnim kolo dvorom in na Jelačićevem trgu. Dasi je policija z največjo silo pritiskala, vendar ni mogla demonstrantov razgnati. Prišlo je do hudih spopadov. Demonstrantje so policijo nagnali s kamni, vsled česar je bilo poklicano vojaštvo. Demonstranti so naposled hoteli naskočiti poslopje „Nar. Novin“. Tu jim je stopila policija nasproti, a demonstrantje so policijskega voditelja vrgli ob tla in ga pretepli, policijo pa nadržali s kamni. Pri tem boju je nekdo ustrelil, na kar je prihitelo vojaštvo in z bajoneti naskočilo demonstrante. Ranjenih je jako mnogo ljudi, najhujše neki Arnold Weiss, kateremu je vojak zabodel bajonet v trebuh. Weiss leži v bolnici, pa najbrž ne bo okreval. Šele ob 1. uri ponoči je zavladal popoln mir in so mogli zopet užgati svetilke, katere so bili demonstrantje ubili. Noč 30. t. m. je bila mirna. Pred vseučiliščem je bil shod. Dr. Jos. Frank ni mogel pregovoriti dijakov, da bi mirovali. Stj. Radiča je policija aretirala z govorniškega odra. Zbo-rovalci so vpili: Dajte nam pušk, potem bomo govorili dalje. V mestu so se zgodile razne demonstracije. Na trgu Khuen-Hedervary so demonstrantje vse ulične in hišne table prelepli z listki „Starčevićev trg“. Pozvali so vse trgovce, da odstranijo nemške napise. To se je zgodilo. Pri nekem dvornem založniku so sneli cesarskega orla, ker je imel nemški napis, hotelirja „Pri avstrijskem cesarju“ pa pozvali, naj imenuje svoj hotel „Pri hrvatskem kralju“. Vodja krščansko socijalnih delavcev Sirovatka je bil aretiran, a zopet izpuščen. V ponedeljek so poslali visokošolci na policijo deputacijo, ki je zahtevala, da izpustijo zaprte visokošolce. Ali na mesto tega so pridržali tam deputacijo. Radi tega jih je šlo demonstrirati kakih 200 pred policijo. Policija je objavila razglas, po katerem se imajo vsi napisi, odstranjeni vsled zahteve demonstrantov, postaviti zopet na prejšnje mesto, ker po pol. predpisih se ima vsaka taka prememba naznaniti policiji.

Razmere na Balkanu. Iz Belgrada poročajo, da so Albanci v popolni ustaji in sicer radi tega, ker nočejo, da bi se izvele reforme, vsled katerih bi oni ne mogli več tako neovirano izvrševati svojih nasilstev nad slovanskim prebivalstvom Turčije. Te dni je kakih 500 Albancev napadlo Vuskritru in od turških oblastev zahtevalo izročitev kristijanskih orožnikov, Kaimakam se je udal tej zahtevi in izročil Albancev vseh enajst kristijanskih orožnikov, katere so Albanci odvedli v Prištino. Skoraj istočasno pa je 8000 Albancev obkobil Mitrovico in jo začelo bombardirati. Turška posadka, ki šteje 1200 mož, je nato s štirimi topovi izšla iz mesta in napadla Albance, ki so bili po štiriurnem boju premagani in so se morali umakniti. Albanci so v bitki izgubili 12 mrtvih in 8 ranjenih, nekaj pa jih je bilo ujetih. Od Turkov sta bila dva ubita. Zagotavlja se, da bi bilo prišlo do pra-

vega klanja, ako ne bi bil ruski konzul energično posegel vmes. V mestu vlada velik strah, posebno še zaradi tega, ker se govori, da se pridružijo ustaji tudi Albanci iz Prištine in Ipeka. Vsled gibanja Albancev je ruski poslanik v Carigradu od turške vlade energično zahteval, naj skrbi za to, da se bodo Albanci držali na uzdi. Turška vlada je zaukazala, da ima ena divizija čet iz malo-azijskega vilajeta Aidin podati se v Albanijo. Te dni so voditelji bolgarskih ustašev odposlali k ruskemu konzulu v Monastiru deputacijo, katera je konzulu izjavila, da je nemogoče razpustiti ustaške čete, dokler se reforme ne izvedejo definitivno. Zadnje čase postaja gibanje bolgarskih ustaških čet vedno živahnije in med ustaši se širi govorica, da bolgarski knez sam podpira ustajo. Tudi v vilajetu Kosovo ustaja stalno napreduje. Ustaško gibanje se bržkone koncentrira v Istibu, Perlepu in v okolici Kiščeva. Ustaši namerujejo baje razstreliti z dinamitom vojašnico in artilerijski park v Istibu ter pretrgati vse brzojavne in železniške zveze. Govori se tudi, da pride ustašem na pomoč mnogo bolgarskih častnikov. Železniški most na postaji Mustapha so vstaši z dinamitom pognali v zrak. Že več dni traja ustanek mohamedanskih Albancev. Najprej je 5000 Albancev napadlo kraj Wušitr in zahtevalo, naj se jim izroče krščanski orožniki. Kaimakam je ustregel tej zahtevi. Na to so Albanci napadli Mitrovic. Boj pri Mitrovici je trajal 4 ure. Naposled so bili naskakujoči Albanci ubiti. Zgubili so 120 mož. Ko je ruski konzul Ščerbina po boju ogledoval bojno polje, je turški vojak albanske narodnosti ustrelil na gosp. Ščerbina, ki je težko ranjen. Kroglja je šla skozi telo, in prišla na drugi strani zopet vun, vendar pravijo zdravniki, da je g. Ščerbina izven nevarnosti. Napadalec je ranjen in ujet. Angleški listi položaj na Balkanu opisujejo jako pesimistično in pravijo, da sedaj po ustanku mohamedanskih albancev se bo tem bolj razširil ustanek krščanskih Makedoncev. „Standard“ pravi, da bodo v slučaju krize morale o usodi Turčije govoriti vse evropske države.

Afera Ernst Wallburg se zopet ponovi pred budimpeštanskim sodiščem, pred katerem je v znani zadevi Ernst Wallburg tožen radi goljufije. Zastopnik Ernst Wallburga sedaj trdi, da Staudinger pred ljubljanskim sodiščem ni govoril resnice, ko je pripoznal goljufijo, češ, ker Wallburg s tem, da se je izdajal za sina nadvojvode Ernsta, itak ni hotel nobenega oškodovati, ker nadvojvoda Ernst ni zapustil nobenega premoženja. Vse tozadavne predloge, kakor tudi predloge, po katerih bi bilo mogoče dokazati, da je Ernst Wallburg res sin nadvojvode Ernsta, je sodišče dopustilo.

Poljski „Oče naš“ na Pruskem. Od pruske vlade silno zatirani Poljaki pomagajo si proti Prusom kakor morejo in znajo. Sestavljajo tudi molitve, v katerih izražajo svoje goreče želje po rešitvi izpod pruskega jarma. Med temi molitvami se nahaja tudi „Oče naš“, ki se tako-le glasi: „Oče naš, ki si v nebesih, vrni nam poljsko kraljestvo. Reši nas iz pruskega robstva. Daj nam vsakdanji kruh, toda ne kruh zamesen z našo krvjo in sovražnikovo zlobo. Odpusti nam naše grehe, ki so utisnjeni na čelu naših sovragov. Ne pelji nas v skušnjava, da bi se kedaj odrekli poljski domovini in dragemu jeziku in odreši nas brezsrčnosti in trinoštva naših dušmanov!“ — Proti temu poljskemu „Oče našu“ je pruska vlada začela najstrožjo gonjo in, kar je za prusko omiko in človekoljubje zelo značilno, je pruski finančni minister ob huronskem smehu cele zbornice te dni ta „Oče naš“ v zbornici prebral.

Italijanska vojska postaja vedno slabejša. Dne 1. septembra 1902. se je konstatiralo, da se je iz Italije izselilo (največ v Ameriko) nič manj nego 355.125 mladeničev, ki bi se bili morali podvreči novačenju. Denimo, da jih je bilo od teh 150.000 sposobnih za puško; po tem lahko izračunimo — pravijo laške novine — kak udarec je to za italijansko vojsko.

Civilizatorji. Italijanski častnik Modungo iz Bitonta u Puli (Italija) je bil tudi na glasoviti ekspediciji v Kitaju. In prinesel je seboj nad 500.000 frankov. Začel je v svojem rojstnem mestu zidati veliko palačo. Vsakdo je vedel, da tega ne more od svoje borne častniške plače.

Ali nikdo ni hotel zasledovati, od kodi mu ta denar. Te dni pa je Modugno iz ljubosumnosti umoril svojo ženo, ki mu je menda, ko je on v Kitaju nabiral denar, stavila — rogove. V preiskavi je došlo v pretres tudi vprašanje, kako je mogel prinesiti toliko denarja. Na zaslišanju so bili pozvani tudi vojaki, ki so služili pod njim. In ti so izpovedali, da je Modugno razsajal po Pekingu kakor kakov razbojnik. Grozil je s prelivanjem krvi, ako mu ne izroče svoje zlatnine in dragocenosti. Ali ni tega delal — sam. Bog sam ve, kaj vse so italijanski častniki in vojaki počenjali v Kitaju. Pa so še italijanski listi pevali neslane slavospeve o veljavnosti in — civilizatorni misiji italijanske vojske. Kitajci pa so videli, kaki civilizatorji so to! Villari pa ve, kje bi imel dovolj posla s svojim „Dante Alighieri“.

Prijatelja ubil. Neki vaščan iz Sišatovca je došel na sodišče v Mitrovico naznanit se, da je ubil svojega prijatelja. In sicer je prišlo do tega po nesrečnem naključju. Štirinajst dni je mož dobival grozilna poročila od nekega človeka, s katerim je bil v prepiru. V nedeljo zvečer je nekdo potrkal na hišna vrata in ga pozval, naj gre ven. Pozvani je vzel puško seboj in je zakričal med vrati: „Kdo je!“ Nikdo se ni odzval, pač pa je razločil v mraku, da se mu nekdo bliža. Zopet je vprašal: „Kdo je?“ — in zopet ni dobil odgovora. Ko se je nepoznani bolj in bolj približeval, je oni sprožil puško in — ubil nepoznanca. Ko pa so prinesli luč, videli so, da je ubit najboljši prijatelj ubijalca. Oni drugi je streljal v strahu, da se mu bliža njegovi stari sovražnik, dočim se prihajajoči zato ni hotel oglasiti, da bi iznenadil prijatelja. Uvedena je seveda preiskava, ker ni izključeno, da je bila stvar tudi drugačna nego jo pripoveduje ubijalec.

Devetletni organist se je pojavil v cerkvi Saint Mano v Parizu. Imenujejo ga Mozart Saint Alaurški.

Najnovejše vesti.

Dunaj. Vlada ne skliče ob Veliki noči kranjskega deželnega zbora. Katoliško-narodna stranka je bila zadovoljna, da skliče deželni zbor, da se rešijo samo ljudstvu koristne stvari, proti temu so se pa postavili liberalci, ki so hoteli vstuliti tudi druge stvari.

Dunaj. Poslanec Berks je pristopil k „Slovanski zvezi“.

Trst. Delavci južne železnice na progi Trst-Rakek so poslali ravnateljstvu železnice spomenico, v kateri zahtevajo zboljšanje plače od 20 do 50 odstotkov in več drugih stvari.

Carigrad. Čuje se, da so na ruskega konzula Ščerbina v Mitrovici Albanci zopet poskusili izvršiti atentat. Konzulov zdravstveni položaj je jako resen.

Sofija. Makedonski vstaši so včeraj most in predor na železniški progi Dedegač - Solun z dinamitom pognali v zrak. Na progi Solun-Carigrad so razdrli brzojavno zvezo.

Madrid. V Salomanka so bili krvavi dijaški nemiri. Orožniki so streljali na dijake. Dva dijaka sta mrtva.

GLASNIK.

Nekaj momentov o ženski emancipaciji.

Fr. Ks. S.

(Dalje.)

Nemogoče mi je stopiti v blato, ki je vladalo v tem oziru tudi pri Rimljanih. S prva je pač imela žena vredno in dostojno stališče v družini — a takrat so bili Rimljani tudi še moralno zdravi, krepki in junaški. A vendar je bila žena tudi že tedaj še v popolni oblasti moža. Mož je bil neomejen gospodar v svoji družini, ki je zapovedoval nad življenjem in smrtjo svojcev. Tako je usmrtil Egnacij Mece-nius svojo ženo zaradi pijančevanja in nihče ga ni klical na odgovor.

Žena je morala še preveč čutiti svojo družabno inferioteto. Že leta 422. po ustanovitvi rimskega mesta so se zarotile žene. Mnogo od-

ličnih mož je umrlo zastrupljenih. In dvajset ženskih korifej, ki so vodile zaroto — je moralo takoj izpiti strup, ki so ga namenile za svoje može — potem ko so odkrili zaroto. Najmanj 170 žena je bilo v tem komplotu. A kolikor bolj se je rimska država kulturno razvijala, toliko slabše je bilo stališče žene. Po drugi punski vojski — ni bilo nobenega zakona več. Najmanjši vzrok je zadostoval možu, da se je ločil od žene.

Še globokeje pa je palo čustvo tedaj, ko je bil Rim na vrhuncu političnega, literarnega in kulturnega razvoja. Cicero je zavrnil svojo ženo; zakaj? — Ker ni preveč žalovala za svojo umrlo hčerjo. Kato, Pompej in drugi. To ponižujoče stanje žene — pa je bodrilo njihov ponos in ker niso mogle razrušiti suženjskih verig — so se vrgle v naročje nesramnosti. Seneka piše: „Ni je žene, ki bi se sramovala ločilnega pisma, odkar so začele mnoge odlične gospe šteti leta, ne po številu konzulov, ampak po številu zak. mož, ki so jih imele, odkar razdirajo zakon, da se može in može, da se zopet ločijo.“

„Lex Julija“ in „lex Poppea“ tudi samo radi teh žalostnih razmer ni imela uspeha. Nравne ideje so se do cela izgubile.

Enako je bilo in še mnogo slabše je pri orientalskih ljudstvih. Pri Hindu-narodih so do najnovjših časov sežigali z možem vred, udovele žene. In kaj je žena Turku — mi ni treba praviti, saj ve že skoro vsako dete. Primeri: Freund: Sociale Vortr. str. 198.

Tako je bilo pred krščanstvom in je tudi še tam, kjer se ne razširja njegova blagovplivna moč. Ko je prišel Jezus Kristus in dvignil svoj prapor prave vere, pravega človekoljubja, prapor ljubezni, tedaj so začeli izginjati izrodki paganstva povsodi, kjer se je razširilo njegovo blagovestje. Po nauku Jezusovem sta mož in žena enaka v bistvu, kakor je začetka povdarjal. On je dal trdno, potrebno zakonsko organizacijo. Dal je zakonu prejšnjo čistost nazaj. Zakon ni samo čustvenost, ni samo neka svojevoljna naprava, ki se odstrani in zavrže, kadar hoče, ako mu ne ugaja, zakon je zveza dveh src.

Radi tega bo človek očeta in mater zapustil, in se bo držal žene in bota dva v enem mesu. Torej nista več dva, ampak eno meso. Ker je tedaj Bog združil, naj človek ne loči. (Mat. 19, 5. 6.) Nihče ne more tedaj svoje žene zavreči. Tudi vsa Bebelova teorija in nauk neki pravi: „V ljubezni je žena prosta kakor mož. Ona snubi in pusti, da jo snubijo, in sklepa zakon samo po svoji želji — — — Če se pa pridruži v ti zvezi neznosnost, razočaranje ali nenaklonjenost, tedaj zapoveduje morala, da se ta nenaravna in zato nemoralna (nenravna) zveza razdruži.“ (Bebel, die Frau, 8. izd., str. 342.)

Ko bi se uresničile te besede in ti nauki — tedaj bi pala žena kmalu zopet na ono stališče, kakor pred Kristusom. Neločljivost zakona je v naravi njegovi sami, mejtem, ko je ločitev protinaravna in nn odgovarja namenu zakona. Da celo, če smatramo zakon samo kot nek kontrakt, neko pogodbo, mora biti zakon neločljiv. Zakaj samo ona pogodba se lahko razveljavi, pri kateri so primerno med oba kontrahenta razdeljene prednosti in izguba. Zakon pa je zveza, katere izguba se ne more sorazmerno razdeliti, zakaj mož ostane v vsi svoji moči in vsestranski prednosti, žena pa je ni ma več. Od vsega, kar je prinesla v zakon, devišstvo, lepoto, zdravje, premoženje, včasih še poslednjega ne more vzeti seboj. (Primeri: A. Lerg „Bebel und sein Evangelium.“) Jezus je dal zakonu z a k r a m e n t a l n o moč, in s tem je izgubila posvetna oblast tudi svojo moč. Cerkev je, ki čuva in brani zakon in njegovo neločljivost.

(Dalje sledi.)

Delavske drobtine.

Ob dveh občnih zborih. Dne 22. marca t. l. vršila sta se dva občna zbora naše organizacije. Dopoldne se je vršil občni zbor slov. kršč. soc. zveze in občni zbor slov. kat. delavskega društva v Ljubljani. Velevažna občna zbora, smo rekli, ker ravno ti dve društvi re-

prezentirati tako po svoji preteklosti, po svojih programatiških načelih in po svojem delovanju krščansko socijalno, ali recite katoliško demokratiško smisel med Slovenci. Zvezi, akoravno je mlajša od slovensko katoliškega delavskega društva in nepolitiška in se torej sama kot taka ne sme in ne more pečati s političnimi zadevami, je tako bodisi po njenih pravilih in zlasti tudi po resolucijah sprejetih na lanskem shodu nepolitiških društev naših odmerjen brezdvojbno večji delokrog, kakor pa je odmenjen slov. kat. delavskemu društvu. „Zveza“ naj bi bila pred vsem središče vseh naših nepolitiških društev, ob enem naj bi pa tudi delovala za organizacijo katoliške demokracije v Ljubljani. In temu namenu se vedno bolj približuje, kakor smo čuli na njenem občnem zboru. Tako smo čuli o predavanjih, ki jih je priredila „Zveza“ sama v Ljubljani med zimsko sezijo, skrbela pa je tudi za predavatelje po izobraževalnih društvi izvan Ljubljane, ter tako po svojih publikacijah in v časopisju, seveda tudi po osebni agitaciji odbornikov prouzročila, da se je sploh na Slovenskem sedanjo zimo sorazmerno veliko več predavalo, kakor doslej. Saj se je celo v Ljubljani topa liberalna inteligenca vzbudila in opazujoč posledice „Zvezinih“ predavanj tudi pričela prirediti predavanja. Tudi pri snovanju novih nepolitiških društev naših ima „Zveza“ svoje zasluge. Praktično dela na vso moč, da naj bi v vsaki fari na Slovenskem se zasnulo izobraževalno društvo. O važnosti te akcije in sploh o važnosti nepolitiških izobraževalnih društev ne bodemo izgubliali danes mnogo besedij, saj smo že itak več kakor vsak drug časopis tako o važnosti, kakor tudi o dolžnostih posamnih takih društev pisali veliko. Naj bi se le tudi voditelji takih društev držali naših navodil. **Pred vsem pa naj pristopijo vsa kršč. nepolitiška društva slovenska k slov. kršč. socijalni zvezi v Ljubljani.** Če bode v vsaki fari vrlo delujoče naše društvo, ne bode niti Lah, ne Nemeč mogel potujčiti našega ljudstva. Tudi v Ljubljani sami je kolikor je bilo sploh mogoče vršila „Zveza“ svoj namen. Klub temu, da je meglena Ljubljana liberalna, kljub temu, da je nedostajalo „Zvezi“ primernih prostorov in denarnih sredstev. Imeli smo predavanja, imeli smo slavnosti, imeli smo govorniško šolo in socijalno strokovne tečaje; sploh izvrševala je, v kolikor je bilo sploh mogoče tudi v Ljubljani, svoj namen. Ne popolnoma, to je res, toda temu vzrok je nedostajanje denarnih sredstev. Potom delavskih oddelkov naj se delavstvo izobraziti in pripravi za strokovno združevanje. Kaj naj še rečemo in svetujemo „Zvezinemu“ načelstvu: Vprašanje o izseljencih naj bi nikakor ne zaspalo, da bode pa morala „Zveza“ svoj namen v polni meri izpolnjevati, je res že čas zasnovati ljudsko pisarno, ki naj bi izvrševala tudi inšpekcijo „Zvezinih“ društev. Priporočamo „Zvezo“ zlasti boljše situiranim našim somišljenikom, da bi z znatnimi rednimi podporami podpirali „Zvezin“ namen. — Slov. katol. delavsko društvo je bilo buditelj smisli za kršč. socijalno družabno preosnovo med nami Slovenci. Potom tega najstarejšega našega društva je dr. Krek širil v družbi z Gostinčarjem misel katoliško demokratiške zavesti med Slovenci. Shodom slov. kat. delavskega društva sledili so med Slovenci gospodarski organizmi in tudi kat. demokratska zavest se je največ potom tega društva razširila med Slovenci. Stalo je društvo vedno na eminentno radikalnem krščanskem in slovanskem stališču. Svoj čas je bilo ob enem tudi podporno društvo. Novo zasnovana naša društva v Ljubljani prouzročila so, da društvo zadnja leta sem kot društvo ni izvrševalo v popolni meri svojih dolžnostij, akoravno je priredilo več in med njimi tudi zelo številno, da, tudi ogromno obiskanih shodov. Tudi temu društvu, ki je prepotrebno v zaščito tako za gospodarski in politični boj, želimo veliko uspeha in tudi mnogo novih članov. Političsko delavsko društvo ima veliko nalogo in veliko dela. V našem članku koncem lanskega leta smo pokazali, koliko neobdelanega polja je še med slovenskim delavstvom. Potom vztrajne agitacije in z delom za organizacijo zlasti

indiferentnih delavcev, kojih je še veliko med nami, ima slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani izvršiti še veliko nalogo. Jutri stopi to društvo zopet na delo se shodom v „Katoliškem Domu“ ter bode delo za pravice delavstva krepko nadaljevalo.

Shod delavcev c. kr. tobačne tovarne. V soboto 28. marca se je vršil v „Katol. Domu“ shod strokovnega društva delavcev in delavk ljubljanske tobačne tovarne. Novi predsednik g. Knez je po pozdravu povdarjal, da bo zastopal ista načela kot prejšnja predsednika, ker naš program je vedno enak, namreč: boriti se za zboljšanje v gmotnem oziru. Omenil je, da bi bila v dosego tega cilja nujna potreba osnovati strokovni delavski list, ki bi delavstvo družil in poučeval v raznih delavskih vprašanjih. List naj bi bil nepristranski. Zatem je obžaloval, da hočejo razni, delavstvu sovražni elementi, društvu s tem škodovati, da trosijo med ljudi laž, da je društvo pod njegovim predsedstvom „farško“ postalo. To pa ni res! Društvo je, kakoršno je bilo v tem oziru pod prvim predsednikom gosp. Findeisenom, ki ga je osnoval; da bi pa on mislil farško društvo zasnovati o tem dvomim, ker tudi on ni „faršk“. Nato je govoril č. gosp. dr. Krek. Odobril je misel g. predsednika o delavskem časniku, le težavno se mu zdi to misel dejansko izvršiti. Boji se, da bodo rekli, da bo list klerikalen, če ga priporoča on, ki ima, ne sicer popolno črno, pač pa temno suknjo. On želi, da bi ne videli njega in njegove suknje, marveč, da bi slišali njegov glas v lastno korist. List, če se bode osnoval, naj ne bo strankarski; krščansko socijalnih listov imamo dovolj, le delavci nimajo svojega strokovnega glasila, ki bi zastopal Vaše interese. „Rdeči prapor“ hoče biti delavski list, pa ne odgovarja temu, ker je strankarski. Potem je priporočal edinstvo; delavstvo bo imelo ugled pri delodajalcu le tedaj, če bo združeno, če se pa cepi, je brez pomena. Če bi bil jaz ravnatelj kake tovarne, je rekel gospod govornik, bi delal na to, da bi bilo kar največ društev, ker tako bi ne bilo treba nobenemu nič dati. Delavstvo v Avstriji čaka v kratkem hud boj po novem carinskem tarifu, ki se bo sklenil v državnem zboru: živila in obleka se podraži, pri tem bodo najbolj delavci tepeni; treba bo krepkih bojev in edinstvi, da se izognete najhujšemu. Pazniki spadajo tudi med delavce in več bi dosegli z njimi, kakor proti njim. Vedno se ponavlja želja po združenju z drugimi tovarnami, kako je pa mogoče do tega priti, če se še Vi med seboj cepite? Duha needinosti je drugod še več kakor v Ljubljani. Če se bode osnoval delavski list, bi se dalo do združenja posameznih tovarn priti. Čehi in Poljaki razumejo slovensko in po listu bi se zblížali, ker piše se lahko marsikaj, kar se na shodih ne sme govoriti, če nočemo z direkcijo opraviti imeti. Omenil je nato tudi novega delavnega reda, ki sicer ni veliko boljši od prejšnjega, pač pa so nekoliko spremenjene nekatere točke n. pr. po starem je morala deputacija ponižno prositi, mejtem, ko sme po novem z dostojnimi besedami zahtevati. Ker pa misli gospod govornik pri prihodnjem shodu natančneje o tem govoriti, se ni spuščal v podrobnosti, in je konečno le svetoval, da naj bi se za deputacijo izvolilo 6 društvenih odbornikov kazaje na Angleže, ki vsacega delavca, ki hoče preko društva kaj doseči, izobčijo. Potem je poročal blagajnik o finančnih razmerah društva, ki so, vkljub temu, da veliko bolnih članov podpira, zelo ugodne. Povedal je, da šteje društvo 1725 članov. Nato se podpredsednik Čatar oglašil k besedi. V krepkih besedah je razvijal pomen društva ter vspodbujal k vstrajnosti. Omenil je, kako je žalostno, da se v Ljubljani mestni delavci tako slabo plačujejo, da se potem naši predstojniki nanje sklicujejo. Stavil je predlog, da bi se naredile prošnje za zboljšanje delavskih plač v tovarni, ter prebral resolucijo, ki se glasi: „Današnji shod izjavlja, da vstraja pri sklepih prejšnjih shodov glede na preskrbnino za starost in o vprašanjih o delavskih stanovanjih. Povdarja, da je zato treba najtesnejšega združevanja vseh vrst delavcev tobačne tovarne. Posebej izraža: I. Ker se obeta delavcem tobačne tovarne še le potem ureditev preskrbnine za starost, ko se v državnem zboru sklene zakon

splošnega zboljšanja vsem invalidom v državi, zato so dolžni delavci vzajemno nastopati v tem vprašanju. II. Da se v Ljubljani uredi vprašanje o delavskih stanovanjih, je najprej treba, da magistrat, kot mestna zdravstvena policijska oblast, preišče delavska stanovanja in s tem javno pokaže, koliko nevarnosti za zdravje delavcev in s tem tudi vseh meščanov, skrivajo v sebi mnogoštevilne za delavsko bivanje popolno nesposobne luknje, v katerih sedaj stanuje delavsko ljudstvo. Predsednik da predlog in resolucijo na glasovanje. Oboje enoglasno sprejeto. Sklepno stavi gospod Brodar predlog, naj bi se zadnja točka društvenih pravil v toliko spremenila, da bi se v slučaju razpusta društva denar mej bolne razdelil, mesto v bolniško blagajno oddal. Findeisen in Šturm predlog zagovarjata. Predsednik izjavi, da on ni za predlog in da to spada k običnemu zboru. Družnik povdarja, da je dovolj žalostno, če kdo misli na razpust društva, za kar ni najmanjšega povoda. Sledilo je burno odobravanje. Ker se ni nihče več k besedi oglasil, je predsednik shod zaključil.

Ven s splošno volivno pravico! Zahtevajmo to tudi v Ljubljani od občinskega sveta!

Delavci, spregovorite odločno besedo po pravicah, ki Vam jih daje ustava!

Špecerijsko in železno blago, barve i. t. d.
6 12-3 prodaja po ceni
Franc Omersa v Kranju.

Blag. gosp.
Gabrijel Piccoli
lekar
dvorni založnik Nj. svet. papeža
Leona XIII.
v Ljubljani.

Potrjujem prejem steklenic Vaše tinkture za želodec, katero morem najtopleje vsakomur priporočati, kajti rahim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izbornu učinkujoče zdravilo služila pri želodčnih in črevesnih boleznih.

KRMIN, dne 13. maja 1897.

Miroslav Leitner
c. kr. davčni blagajnik

Z uporabo Vaše izborne tinkture za želodec sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vestjo potrjujem in to tinkturo za želodec le priporočam vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strasoldo (Primorsko), 6. marca 1898.

IV. 40 10-8 **Karel grof Strasoldo.**

Pristno čebelno-voščene sveče
4 47-9 prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju
kg po 5 K, poštne prosto.

**Spominjajte se
ljudskega sklada!**

Šunka s kožo 1 gld., šunka brez kože 95 kr., šunka brez kosti s kožo 1-10 gld., plečeta brez kosti 90 kr., suho meso in slanina 80 kr., prešičev jezik 1 gld., prešičeva glavina 45 kr., salame ogerske 1 gld. 80 kr., salame navadne 80 kr., salame boljši 1 gld. in iz šunkna 1 gld. 20 kr. kilo; klobase male 10 kr., velike 20 kr. ena, proti povzetju od 5 kil naprej pošilja 7 3-3

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Med. univ.
Dr. Ivan Zajec

ordinira od 1. do 3. pop. 9 3-1
Sv. Petra cesta števil. 101
nasproti cerkve.
Križišče električne železnice.

Med. univ.
Dr. Franc Dolšak
8 2-1
ordinira
na Starem trgu v hiši št. 1. I. nad.
od 10-11 ure dop. in od 3-4 ure pop.

Vsaki gospodinji

je čestitati, ki glede na zdravje, prihranek in dobri okus uporablja Kathreiner-Kneippovo sladno kavo.

Vljudna prošnja: Pri kupovanju ne zahtevajte samo »sladne kave«, ampak izrečno vselej — Kathreinerjevo — Kneippovo sladno kavo in odjemajte jo le v izvornih zavojih, kakršnega kaže ta podoba.

Gena zavoju 50 vinarjev.
vsebina 500 gramov.

Kathreiner

varnostna
znaka

Kneippova sladna kava

v polnih zrnih.

Kathreinerjeve tovarne za
Monakovo.